

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP-1857/18**, rješavajući apelaciju **Behrudina Mumića i Hajrudina Mumića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Mirsad Ćeman, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 19. februara 2020. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Behrudina Mumića i Hajrudina Mumić**.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog ne okončanja istrage u predmetu Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona (broj KT 0062001 16) KT65813 17/C).

Nalaže se Kantonalnom tužilaštvu Tuzlanskog kantona da bez daljnjeg odgađanja preduzme mjere propisane zakonom s ciljem okončanja istrage u predmet broj (KT 0062001 16) KT65813 17/C), u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Kantonalnom tužilaštvu Tuzlanskog kantona da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od 90 dana od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Behrudin Mumić i Hajrudin Mumić (u daljnjem tekstu: prvoapelant i drugoapelant ili apelanti) iz Živinice, koje zastupa Bakir Hećimović, advokat iz Tuzla, podnijeli su 23. mart 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) „jer Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona nije okončalo istragu u razumnom roku“.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona (u daljnjem tekstu: Kantonalno tužilaštvo), te Ministarstva unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona

(u daljnjem tekstu: MUP TK) zatraženo je 29. novembra 2019. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. MUP TK je odgovor dostavio 10. decembra 2019. godine. Kantonalno tužilaštvo, kom je apelacija dostavljena na odgovor 2. decembra 2019. godine, u ostavljenom roku od osam dana, a ni naknadno, nije dostavilo odgovor na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
5. Općinski sud u Tuzli (u daljnjem tekstu: Općinski sud) je na osnovu zahtjeva MUP TK od 12. decembra 2016. godine, odobrenog od Kantonalnog tužilaštva „broj T03 0 KT 0062001 16“ od 12. decembra 2016. godine, a u vezi, kako je navedeno u obrazloženju, „osnovane sumnje na počinjenje krivičnog djela“, donio naredbu o pretresanju porodične kuće prvoapelanta, svih lica koja se zateknu u kući u vrijeme vršenja pretresa, pomoćnih objekata koje koristi prvoapelant, svih motornih vozila koja se zateknu u dvorištu kuće, u cilju pronalaska drveta, mobilnih telefona, SIM kartica, otpremnica, faktura, rokovnika, motornih pila, improvizovanih vozila za prevoz drveta, traktora i drugih predmeta koji se mogu dovesti u vezu sa izvršenjem krivičnog djela teška krađa iz člana 287. stav 4. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona FBiH (u daljnjem tekstu: KZ FBiH), krivičnog djela šumska krađa iz člana 316. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH i krivičnog djela zloupotreba položaja i ovlaštenja iz člana 383. stav 2. u vezi sa stavom 1. istog zakona.
6. Službenici MUP TK su 22. decembra 2016. godine, postupajući po naredbi Općinskog suda, od prvoapelanta oduzeli bliže označen: mobilni telefon; traktor, vlasništvo prvoapelanta; traktor, vlasništvo drugoapelanta; traktor vlasništvo N.M., koji je koristio prvoapelant; traktor s rješenjem za kupovinu istog koji je koristio drugoapelant. MUP TK je za naprijed pobrojane predmete prvoapelantu izdao potvrdu o privremenom oduzimanju predmeta.
7. Istog dana MUP TK je od prvoapelanta oduzeo i označenu dokumentaciju, te označene motorne pile, a za što mu je također izdata potvrda o privremenom oduzimanju predmeta.
8. MUP TK je 17. aprila 2017. godine sačinio zapisnik o saslušanju prvoapelanta u svojstvu osumnjičenog zbog postojanja osnova sumnje da je počinio krivično djelo nedozvoljena trgovina iz člana 267. stav 1. KZ FBiH.

9. MUP TK je 18. aprila 2017. godine sačinio zapisnik o saslušanju drugoapelanta u svojstvu osumnjičenog zbog postojanja osnova sumnje da je počinio krivično djelo nedozvoljena trgovina iz člana 267. stav 1. i krivično djelo krivotvorenje isprave iz člana 267. stav 1. KZ FBiH.
10. MUP TK je 19. aprila 2017. godine Kantonalnom tužilaštvu podnio Izvještaj o počinjenju krivičnog djela protiv prvoapelanta i drugoapelanta.
11. Tokom 2017. godine prvoapelant i drugoapelant su se pismeno obraćali (osam puta) Kantonalnom tužilaštvu sa zahtjevom za vraćanje privremeno oduzetih predmeta, navodeći da su im oduzeta sredstva za privređivanje i osiguranje egzistencije, te tražeći obrazloženje u kojoj fazi se nalazi postupak protiv njih.
12. Prema apelacionim navodima, punomoćnik prvoapelanta i drugoapelanta se 6. marta 2018. godine obratio Kantonalnom tužilaštvu sa zahtjevom za uvid i kopiranje predmetnog spisa, a u svrhu podnošenja apelacije Ustavnom sudu. Kantonalno tužilaštvo ga je putem telefona obavijestilo da u ovom trenutku nije moguće izvršiti uvid u spis obzirom da je istraga još uvijek u toku.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelanti tvrde da im je prekršeno pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) jer Kantonalno tužilaštvo nije okončalo istragu u razumnom roku.
14. Pozivajući se na principe i praksu Ustavnog sud u predmetima AP-3914/13 i AP-2130/09 prvoapelant i drugoapelant tvrde: da se u konkretnom slučaju ne radi predmetu koji bi zadovoljili kriterij složenosti; da im je onemogućen uvid u spis pa da ne znaju da li je Kolegij tužilaštva preduzeo bilo kakve mjere u svrhu okončanja istrage iako ona traje već duže od šest mjeseci; da oni svojim ponašanjem nisu na bilo koji način doprinijeli trajanju istrage; da ne postoji niti jedan razlog koji bi se mogao smatrati razumnim i opravdanim za trajanje konkretnog postupka. Pri tom, posebno ističu i da su im privremeno oduzeti predmeti izvor egzistencije jer ni oni, ni članovi njihovih porodica nisu zaposleni, pa da nesporno imaju interes da se neizvjesnost u kojoj se nalaze zbog eventualnog podizanja optužnice što prije okonča.

b) Odgovor na apelaciju

15. MUP TK je u odgovoru na navode iz apelacije istakao da je radeći na rasvjetljavanju više krivičnih djela koja se odnose na nelegalnu sječu drveta i iskop uglja, a po uputama i smjernicama Kantonalnog tužilaštva preduzimao niz mjera i radnji, te da je 19. aprila 2017. godine Kantonalnom tužilaštvu dostavljen Izvještaj o počinjenju krivičnih djela protiv apelanta, kao i da su uz Izvještaj, kao prilog, dostavljeni svi prikupljeni tragovi, predmeti i dokazi.

V. Relevantni propisi

16. **Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine Federacije BiH", br. 35/03, 37/03 - ispravka, 56/03 - ispravka, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14).

17. Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst sačinjen u Ustavnom sudu BiH koji glasi:

*Član 14.**Pravo na suđenje bez odgađanja*

(1) *Osumnjičeni, odnosno optuženi ima pravo da u najkraćem razumnom roku bude izveden pred sud i da mu bude suđeno bez odgađanja, a najkasnije u roku od jedne godine od dana potvrđivanja optužnice.*

(...)

*Član 17.**Princip akuzatornosti*

Krivični postupak se može pokrenuti i provesti samo po zahtjevu nadležnog tužioca.

*Član 18.**Princip legaliteta krivičnog gonjenja*

Tužilac je dužan poduzeti krivično gonjenje ako postoje dokazi da je učinjeno krivično djelo, osim ako zakonom nije drugačije propisano.

*Član 45.**Prava i dužnosti*

(1) *Osnovno pravo i osnovna dužnost tužioca je otkrivanje i gonjenje počinitelaca krivičnih djela koja su u nadležnosti suda.*

(2) *Tužilac ima pravo i dužan je da:*

a) *odmah po saznanju da "postoje osnovi sumnje" da je počinjeno krivično djelo preduzme potrebne mjere s ciljem njegovog otkrivanja i provođenja istrage, pronalaženja osumnjičenog, rukovođenja i nadzora nad istragom, kao i radi upravljanja aktivnostima ovlaštenih službenih lica vezanih za pronalaženje osumnjičenog i prikupljanje izjava i dokaza,*

b) *provede istragu u skladu sa ovim zakonom,*

(...)

Član 240.

Okončanje istrage

(1) *Tužilac okončava istragu kada nađe da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica. Okončanje istrage će se zabilježiti u spisu.*

(2) *Ako se istraga ne završi u roku od šest mjeseci od donošenja naredbe o provođenju istrage, potrebne mjere da bi se istraga okončala poduzeće kolegijum tužilaštva.*

(...)

VI. Dopustivost

18. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, takođe, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.
19. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.
20. U skladu sa članom 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja

prava i osnovnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

21. Apelanti su se obratili Ustavnom sudu navodeći da krivična istraga koja je pokrenuta protiv njih traje nerazumno dugo, tj. da nije okončana u razumnom roku, u smislu člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Ustavni sud naglašava da Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKPBiH) ne nudi osumnjičenom mogućnost da pitanje okončanja istrage u razumnom roku pokrene u okviru samog istražnog postupka pred redovnim sudom. Stoga, u odnosu na navedeno, efektivan pravni lijek predstavlja jedino podnošenje apelacije Ustavnom sudu. U odnosu te navode apelanata, te podržavajući vlastitu praksu u predmetima koji su sa ovog aspekta pokretali slična pitanja (*mutatis mutandis* Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 451/15 od 10. novembra 2016. godine, stav 14, dostupna na www.ustavnisud.ba), Ustavni sud smatra da je apelacija, u smislu člana 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, dopustiva sa aspekata prava na pravično suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6.stav 1. Evropske konvencije
22. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uslove u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

23. Apelanti tvrde da im je zbog činjenice da Kantonalno tužilaštvo nije okončalo istragu u razumnom roku prekršeno pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.
24. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga pravau vezi sa krivičnim postupkom.

25. Član 6. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom rokupred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. (...)

26. Ustavni sud podsjeća da „optužba“, u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije, ima autonomno značenje i da postoji od momenta kada država preduzme mjere koje impliciraju tvrdnje da je neko lice počinilo krivično djelo „što značajno utječe na situaciju osumnjičenog lica“ (vidi, Evropski sud za ljudska prava-u daljnjem tekstu: Evropski sud, *Foti i dr. protiv Italije*, presuda od 10.decembra 1982. godine, serija A broj 56). Dakle, od tog trenutka licu protiv kojeg postoji „optužba“ moraju biti pružene sve garancije prava na pravično suđenje.
27. U konkretnom slučaju Općinski sud je izdao naredbu za pretresanje porodične kuće prvoapelanta zbog postojanja osnovane sumnje da su on i drugoapelant počinili krivična djela a u cilju pronalaženja i oduzimanja pobrojanih predmeta odnosno drugih predmeta koji se mogu dovesti u vezu sa izvršenjem krivičnog djela. Prilikom izvršenja naredbe za pretresanje od prvoapelanta su oduzete pobrojane stvari od kojih su neke u vlasništvu drugoapelanta, a koje su im, kako navode u apelaciji, služile za obezbijedenje egzistencije. Nadalje, prvoapelant i drugoapelant su saslušani u svojstvu osumnjičenih. Najzad, prema apelacionim navodima, koji nisu dovedeni u pitanje, proizilazi da istraga pokrenuta protiv apelanta do danas nije okončana. Iz navedenog proizilazi da su prema apelantima, u smislu naprijed navedenog stava Evropskog suda, preduzete mjere koje impliciraju tvrdnje da su počinili krivična djela i koje značajno utiču na njihovu situaciju.
28. Stoga, Ustavni sud zaključuje da za oba apelanta postoji „optužba“ u smislu člana 6. stav 1.Evropske konvencije, te da im moraju biti pružene sve garancije prava na pravično suđenje, uključujući i pravo na donošenje odluke u razumnom roku u krivičnom postupku (*mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluku o dopustivosti i meritumu broj AP 2130/09 od 28. maja 2010. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog sudawww.ustavnisud.ba).

Period koji se uzima u obzir

29. Prema konzistentnoj praksi Evropskog suda, pri ocjeni razumnog roka početak relevantnog perioda u krivičnim stvarima vezuje se za trenutak u kojem je lice postalo svjesno da je osumnjičeno za krivično djelo jer od tog trenutka ima interes da sud donese odluku o postojanju te sumnje. Ovakvo određivanje relevantnog perioda očigledno je u slučajevima u kojim je hapšenje prethodilo formalnoj optužbi (vidi Evropski sud, *Wemhoff protiv Njemačke*, presuda broj 2122/64 od 27. juna 1968. godine, stav 19; *Dobbertin protiv Francuske*, presuda broj13089/87 od 25. februara 1993. godine, st. 9. i 138). Dalje, kao kraj relevantnog perioda uzima se trenutak u kojem je okončana nesigurnost u pogledu pravne pozicije lica. U tom smislu, Evropski sud primjenjuje jednake kriterije i u krivičnim i u građanskim stvarima. Pri

tome, u krivičnom postupku odluka o optužnici, odnosno oslobađanje od optužbe ili odbacivanje optužbe moraju biti konačni. Najzad, konačno odlučivanje o optužbi može predstavljati i odustajanje od daljeg vođenja krivičnog postupka (vidi, *Wemhoff*, stav 18.).

30. Iz dokumenta predočenih Ustavnom sudu proizilazi da je Općinski sud, na zahtjev MUP TK i uz odobrenje Kantonalnoga tužilaštva, donio naredbu o pretresanju porodične kuće prvoapelanta 12. decembra 2016. godine. Međutim, iz predočenih dokumenta kao i navoda samih apelanta proizilazi da se trenutak u kojem su postali svjesno da su osumnjičeni za krivično djelo vezuje za 22. decembar 2016. godine kada su pripadnici MUP TK postupili po naredbi za pretres.
31. S obzirom na to da je prva radnja kojom su apelanti „pogođeni“ u istražnom postupku, zbog postojanja osnovane sumnje da su počinili krivična djela preduzeta 22. decembra 2016. godine, te imajući u vidu da iz dokumenta predočenih Ustavnom sudu proizilazi da istraga do danas nije okončana, Ustavni sud zaključuje da relevantni period u konkretnom slučaju traje nešto više od tri godine.

Analiza trajanja postupka

32. Ustavni sud podsjeća da je u relevantnim odredbama ZKP FBiH, u skladu s načelom akuzatornosti, propisano da je odluka o pokretanju, obustavljanju i okončanju istrage u isključivoj nadležnosti tužioca. Tužilac, takođe, ima zakonsku obavezu preduzeti krivično gonjenje kada postoje dokazi da je krivično djelo počinjeno. Nadalje, člana 233. ZKP FBiH propisano da tužilac okončava istragu kada utvrdi da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica, a da je u stavu 2. iste odredbe propisano da će, ako se istraga ne završi u roku od šest mjeseci od donošenja naredbe o provođenju istrage, potrebne mjere da bi se istraga okončala preduzeti kolegij tužilaštva. ZKP FBiH nije izričito naveo da se istraga mora završiti u roku od šest mjeseci, kao što nije naveo ni najduži rok u kojem se istraga mora završiti, nego je propisano da ukoliko se istraga ne završi u roku od šest mjeseci od donošenja naredbe o provođenju istrage, potrebne mjere za okončanje istrage preduzet će kolegij tužilaštva. Međutim, Ustavni sud podsjeća na svoj ranije utvrđeni stav da se naprijed navedena rješenja ne mogu tumačiti kao pravo tužilaštva da istragu može voditi neograničeno (vidi, Ustavni sud, Odluke o dopustivosti i meritumu broj *U 5/16* od 1. juna 2017. godine, dostupna na www.ustavnisud.ba), jer bi to bilo suprotno jednom od osnovnih prava osumnjičenog odnosno optuženog-pravo osumnjičenog odnosno optuženog da u najkraćem roku bude izveden pred sud i da mu bude suđeno bez odgađanja).

33. Ustavni sud zapaža da je MUP TK u odgovoru na apelaciji istakao da je Izvještaj o počinjenju krivičnih djela protiv apelanata dostavio Kantonalnom tužilaštvu 19. aprila 2017. godine. Nastojanja apelanata da saznaju u kojoj fazi se postupak protiv njih nalazi ostala su bez rezultata jer, prema predloženom Ustavnom sudu, na njihovih osam pismenih obraćanja ovo tužilaštvo nije niti jednom odgovorilo odnosno, kako to proizilazi iz navoda apelanata, tek je 6. marta 2018. godine telefonski obavijestilo njihovog punomoćnika da je istraga u toku i da nije moguće izvršiti uvid u spis. Najzad, Ustavni sud zapaža da Kantonalno tužilaštvo nije dostavilo odgovor na apelaciju, a iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu nije moguće zaključiti koji su to razlozi koji bi opravdali trajanje istrage preko tri godine. S obzirom na to Ustavni sud, dakle, nije mogao utvrditi da li je Kolegij Kantonalnog tužilaštva preduzeo ili preduzima bilo kakve mjere u cilju okončanja istrage u smislu člana 240. ZKP-a kojim je propisano: „Ako se istraga ne završi u roku od šest mjeseci od donošenja naredbe o provođenju istrage, potrebne mjere da bi se istraga okončala poduzeće kolegijum tužilaštva.“
34. Stoga, imajući u vidu da je proteklo preko tri godine od momenta kada su apelanti saznali za postojanje „optužbe“ protiv njih, Ustavni sud smatra da su osnovne tvrdnje apelanata da je zbog ne okončanja istrage u navedenom predmetu Kantonalnog tužilaštva prekršeno njihovo pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

35. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada je u okolnostima konkretnog slučaja od momenta saznanja apelanata za postojanje „optužbe“ proteklo nešto više od tri godine, a nadležno tužilaštvo nije ponudilo bilo kakve razloge i obrazloženja za trajanje istrage odnosno nije obavijestilo Ustavni sud da li je i koje mjere kolegij tužilaštva preduzeo ili preduzima u cilju okončanja istrage.
36. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.
37. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.